

Kántás Balázs

KUTYÁK AFGANISZTÁN BÉLYEGEIN

KUTYAFILATÉLIAI FÜZETEK

Az elektronikus bélyegkatalógust
összeállította:

Kántás Balázs

Felelős kiadó:
Dr. Zsávolya Zoltán PhD
Makó János

HUNGARICA ELECTRONICA-KUTYA MÚZEUM

BUDAPEST, 2024

FILATÉLIAI BEVEZETŐ EGY RÖVID TEMATIKUS BÉLYEGKATALÓGUS ELÉ

Bár ez a vélemény valószínűleg meglehetősen szubjektív egy jelenleg, a jelen kézirat elkészítése idején éppen filatéliai szakterületen dolgozó történész, muzeológus-levéltáros-könyvtáros tollából, vagy mindenesetre billentyűzetéből, de a bélyeggyűjtés kétségtelenül máig az egyik legnagyobb változatosságot, szellemi és esztétikai élményt kínáló értelmiségi hobbitevékenységek közé tartozik annak ellenére, hogy az utóbbi évtizedekben mind idehaza, mind a nemzetközi szintén kétségtelenül veszített a népszerűségéből. Ez

még akkor is így van, ha világunk gyors fejlődése, digitalizációja és automatizációja a bélyeget, ezt a hagyományosan papíralapú dokumentum/irat-/aprónyomtatvány-típust is új társadalmi kontextusba helyezi, új fajtáinak megjelenését idézi elő, és új társadalmi, hivatali és kulturális funkciókat kölcsönöz neki. Az 1840-től megjelent mintegy 600 ezer bélyeg (és számtalan egyéb filatéliai tárgy, elsőnap boríték, levelezőlap, képeslap stb.) motívumokban gazdag, távoli országok történelmébe, hagyományaiba és kultúrájába betekintést engedő világa szinte kimeríthetetlen, és többek között az a csodálatos benne, hogy az újabb és újabb kibocsátások révén folyamatosan bővül. Az eredetileg kizárólag postai bérmentesítésre szolgáló, apró, színes, grafikai ábrát

tartalmazó értékpapírok állami és magán postaszolgálatok általi folyamatos kibocsátása mára elsősorban inkább a gyűjtői igényeket szolgálja ki, új és új, sokszor egyre hivalkodóbb és formabontóbb grafikai tartalommal a hivatali okmányfunkció, a postai bérmentesítés helyett. Gyűjtésével, történetének, motívumainak és nyomdai, technikai előállításának tanulmányozásával pedig önálló történeti segédtudomány, a filatélia foglalkozik.¹

Tematikus bélyeggyűjtésnek (ennek talán egy szűkebb területét pedig elsősorban Magyarországon motívum-gyűjtésnek, illetve

¹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

motívumfilatéliának - angolul jellemzően *topical philately*, *topical stamp collecting* vagy *thematic stamp collecting*) azt a filatéliai ágat, gyűjtési és érdeklődési területet nevezzük, amikor valaki csak egy témába tartozó bélyegeket gyűjt, illetve tanulmányoz.² Ide

² ² Magyarországon számos jó színvonalú motívumfilatéliai könyv, illetve tematikus kiállítási katalógus megjelent. Például lásd:

ÁCS Imre, *Magyarország hadtörténelme bélyegeken*, Budapest, Honvéd Kiadó, 1998.

Dr. ZOLTÁN János, *Vadászat bélyegeken*, Magánkiadás, Budapest, 2002.

Dr. FORGÓ Béla, *Festmények és grafikák Magyarország bélyegein*, Budapest, MP Press Bt, 2003.

SZABÓ Jenő, *Bélyegrapszódia* [A Bélyegmúzeum zenét és zeneszerzőket megjelenítő bélyegekből készült, tematikus bélyegkiállításának katalógusa], Budapest, Bélyegmúzeum, 2015.

tartozik az úgynevezett eseményfilatélia is, amely évfordulókat, eseményeket (sportesemények, hadi események, születési évfordulók stb.) ábrázoló bélyegek gyűjtését jelenti. A tematikus filatéliát és a motívumfilatéliát régebben azonos gyűjtési területnek tekintették, mára azonban két önálló, egy tágabb és egy szűkebb filatéliai ágról van szó.³ A kettőt persze olykor nehéz

³ Erre egyébként a jeles magyar filatelista, Bánás Artúr, a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége Tematikus Szakosztályának elnöke hívta fel a jelen, immár több tematikus és motívumkatalógus bevezetőjeként különböző változatokban megjelent esszé szerzőjének figyelmét, amelyért ez úton is köszönettel tartozik. A szerző cikkét a magyar motívumfilatélia történetének tárgykörében lásd: BÁNÁS Artúr, *„Hol tart valójában a tematikus filatélia?”*, Bélyegvilág, 2018/3, 6.

elhatárolni egymástól, azonban a tematikus gyűjtés elvileg valamely (tágabb) témához kapcsolódó bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtését (pl. postatörténet, repüléstörténet, közlekedés stb.) jelenti, tehát a bélyegek tematikus alapon való gyűjtése és tanulmányozása az úgynevezett tematikus filatélia, míg a motívumgyűjtés vagy motívumfilatélia a bélyegábrán által megjelenített képre, képi tartalomra korlátozódik – ha például állatokat, vagy még korlátozottabban adott rendszertani csoportba tartozó állatokat, növényeket, bizonyos típusú járműveket stb. megjelenítő bélyegeket gyűjtünk és tanulmányozunk, akkor tulajdonképpen motívumfilatelisták vagyunk.⁴

⁴ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg*

A motívum alapon történő bélyeggyűjtés témái nyilván lehetnek állatok, növények, híres emberek, közlekedési eszközök, képzőművészeti alkotások, néprajzi csoportok és viseletek, vagy akár épületek és tájak is.⁵ A lehetőségek a bélyegek egyre több mindenre kiterjedő képi tartalmával együtt szinte végtelenek, a nagy mennyiségű megjelent bélyeg és bélyegváltozat okán pedig mindenképpen ajánlatos, hogy aki gyűjtésükre

története, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145-154.

⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 36-37.

Illetve: DABÓCZY András - GLATZ István - NAGY László - Dr. SZÖRÉNYI Miklós - VAS István, *A bélyeggyűjtés kézikönyve*, Budapest, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, 2004.

adja a fejét, az valamilyen módon, akár kibocsátó országra korlátozva, akár időszakra szorítkozva, akár tematikus, akár ezen belül motívumalapon behatárolja gyűjtői hobbijának területét.

A tematikus alapú, illetve szűkebben a motívum alapon történő gyűjtés majdnem egyidős a magával bélyeg történetével. Amikor a 19. század végén a posták uralkodók, állam- és kormányfők, illetve történelmi személyek portréit vagy állami címereket ábrázoló bélyegek kiadása helyett inkább színes, tematikus bélyegek kibocsátása mellett döntöttek, és a bélyegek külleme, grafikai tartalma, képi elemei egyre változatosabbá és színesebbé váltak, és egyre jobban elterjedt a tematikus gyűjtés és a motívumgyűjtés. Az 1920-as évek végén a szemlélet kellően

elfogadottá vált,⁶ és ez a bélyeggyűjtési ág a bélyegszakkönyvekben, filatéliai kiadványokban is egyre gyakrabban jelent meg, mint a filatélia egyre inkább önálló és egyre többek által igen nagyra értékelt területe.⁷ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség (Fédération Internationale de Philatélie, FIP), a bélyeggyűjtők legrangosabb nemzetközi szervezete ugyanakkor mára csak a tágabb értelemben vett tematikus filatéliát (angolul: *topical philately* vagy *thematic philately*, franciául: *philatélie thématique*, németül

⁶ Lásd a magyar szakirodalomban bővebben például: HAJDU Endre, *Bélyeggyűjtés*, Budapest, Medicina Kiadó, 1970, 60-64.

⁷ Lásd bővebben: NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145-154.

viszont: *Motivphilatelie* vagy *thematische Philatelie*, a két kifejezés nagyjából ugyanazt jelenti) filatéliát ismeri el önálló versenyszakágként, csak és kizárólag motívumalapú filatéliai anyaggal nem is igazán lehet nemzetközi bélyegkiállításokra benevezni.⁸ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség, a FIP értelemszerűen maga is fenntart egy tematikus szakbizottságot. A rangos nemzetközi szakmai szervezet honlapján az alábbi definíció olvasható:

„A tematikus filatélia olyan bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtése, amelyek egy témát illusztrálnak, dolgoznak fel: madarak, foci,

⁸ Erre többek között dr. Rill Attila hívta fel a figyelmet a MABÉOSZ levelezőlistáján, amiért ezúton is köszönet illeti.

történelem, művészet, életmód, fák stb. A téma (theme) kifejezésnek itt dinamikus jelentése van, amely a gyűjtő általi személyes kidolgozását jelenti, aki egy teljes történetet épít az adott téma köré.

Valaha a bélyeggyűjtemények egy ország vagy országcsoport bélyegeiből álltak. A bélyegeket általában a kibocsátás dátumának sorrendjében mutatták be. Ez ma már nincs így. A tematikus gyűjtemény a lehető legszélesebb körű filatéliai anyagból áll, a postigazgatások lehető legszélesebb köréből, mindenféle időbeli megkötés nélkül. Minden egyes kiválasztott tételnek kapcsolódnia kell a témához, és azokat legmegfelelőbb sorrendben kell elrendezni, hogy elmeséljék a történetet.

A történet vázlata tervként (plan) kerül bemutatásra, amely a téma kialakulásának

*lépéseit mutatja be. A terv hasonló egy könyv tartalomjegyzékéhez, és általában fejezetek és alfejezetek szerint szerveződik, amelyek láthatóvá teszik a történet logikus folyását egy világos és következetes szál mentén."*⁹

Ebből a hivatalos, rangos nemzetközi szakmai szervezet által meghatározott definícióból is látszik, hogy a tematikus filatélia egy tágabb, komplexebb, a gyűjtők számára nagyobb kreativitást és szellemi mozgásteret, egyúttal nagyobb kihívást jelentő keretet, sőt, inkább egész keretrendszert jelent, míg a

⁹ *What is Thematic Philately?*. A Nemzetközi Filatéliai Szövetség honlapja.

<http://www.fipthematicphilately.org/what.html>

Letöltés ideje: 2024. január 25.

motívumfilatélia leginkább azonos bélyegábrát tartalmazó bélyegek gyűjtését (és tanulmányozását) jelenti, és inkább az adott filatéliai tárgy szűkebb vizuális, grafikai tartalomra koncentrál, nem pedig annyira az egyes filatéliai tárgyak közötti lehetséges, komplex tematikai kapcsolatokra. Míg a tematikus filatélia versenyszakág, addig a motívumfilatélia, mondhatjuk akár némi leértékeléssel, leginkább egy szűkebb gyűjtési területet jelent. A professzionális, bélyegkiállításokon is induló bélyeggyűjtők jellemzően a tematikus filatéliát ismerik el inkább, a motívumgyűjtést pedig sokan egy kevésbé komplex területnek gondolják. A motívumgyűjtemények ugyanakkor a gyűjtők szorgalmas munkája és kreativitása által ugyanakkor fokozatosan tematikus

gyűjteményekké bővíthetők, és az egyszerűbbtől az összetettebb tartalom felé haladva több lépésben fejleszthetők. Ezzel együtt művelődéstörténeti szempontból nyilván mindkét megközelítés igen érdekes lehet, hiszen a bélyeg mint történeti forrás váratlan összefüggésekre világíthat rá.

A tematikus alapú bélyeggyűjtés történetének igen fontos állomása volt, amikor 1949-ben megalakult az Amerikai Tematikus Szövetség vagy Amerikai Tematikus Filatéliai/Motívumfilatéliai Szövetség (ATA, *American Topical Association*), és a szervezet elsődleges szakmai célja lett, hogy folyamatosan frissített témajegyzéket biztosítson a különböző motívumokat ábrázoló, illetve különböző témák szerint csoportosítható bélyegekről a gyűjtők számára. Ma az ATA tagjainak száma

meghaladja az 50 000-et, tagjai közel száz országból kerülnek ki, és időről időre részletes kiadványokat jelentet meg széles témakörben. Napjainkban is ez a motívumfilatélia, illetve a tematikus bélyeggyűjtés egyik legnagyobb és legrangosabb, bár amerikai székhelyű, de lényegében nemzetközi szinten jelenlevő és működő szakmai szervezete, és jelentős segítséget nyújt a tematikus bélyeggyűjtőknek, bárhol is éljenek és gyűjtsenek bélyeget a világon.¹⁰ A szervezet időről időre az egyéb szakirodalom közreadása mellett komoly, szakmailag megalapozott tartalmú

¹⁰ A szervezet honlapját lásd: <https://americantopical.org/>
Letöltés ideje: 2023. november 17.

kézikönyveket is kiad a tematikus bélyeggyűjtés témakörében.¹¹

Az Amerikai Tematikus Filatéliai Szövetséghez hasonló módon, napjainkban a legnagyobb nemzetközi bélyegkatalógusok kiadói már külön a tematikus- és motívumgyűjtőknek szánt tematikus, illetve szűkebb értelemben vett motívumkatalógusok kiadásával is foglalkoznak, amelyek természetesen színes bélyegillusztrációkat tartalmaznak a bélyegek rendkívül színes világában való eligazodáshoz.¹² (Ha úgy tetszik,

¹¹ Lásd például:

<https://americantopical.org/Sys/Store/Products/55705>

Letöltés ideje: 2023. december 21.

¹² A *Michel* német kiadású bélyegkatalógusnak többek között vannak például motívumkatalógusai is, amelyeket a cég időről időre kiad. Lásd többek között:

a jelen motívumfilatéliai vagy tematikus filatéliai kiadvány is felfogható és értékelhető egy motívumalapú, válogatott elektronikus bélyegkatalógusként, és talán nem is feladata, hogy annál sokkal többként funkcionáljon). Mára ezenfelül hagyománnyá váltak a tematikus és motívumgyűjtők számára rendezett filatéliai versenyek, a tematikus filatélia pedig mára szerencsére önálló versenyszakággá emelkedett.¹³

Hajdú Endre, a jeles magyar filatelista 1976-ban így írt a motívumgyűjtés már akkoriban két különállónak, de még

<https://www.schaubek.de/MICHEL-thematic-catalogues>

Letöltés ideje: 2023. november 17.

¹³ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145-154.

egyenrangúnak tekintett ágáról rövid, de informatív cikkében:

„A motívumgyűjtés két különböző, de egyenértékű ágra oszlik: a tematikaira és a dokumentálóra. Tematikainak nevezzük azt a gyűjteményt, amely bélyegekkel és egyéb filatéliai dokumentumokkal (bélyegzések, benyomott bélyegű lapok, vagy levelek stb.), bizonyos terv szerint, egy témát vagy vezérgondolatot illusztrál, sőt, felépítését rövid magyarázó szöveggel is meg kell világítani. A téma eredetiségének is jelentősége van. A jó tematikus gyűjtemény feltárja a más területekkel való kapcsolatokat, vagy a történelmi, gazdasági és egyéb összefüggéseket is. Így például, ha híres személyiségek arcképét helyezzük

albumunkba, szerezzünk olyan bélyegeket is, amelyek az illetőkkal kapcsolatos fontos eseményeket is megörökítik. Amennyiben növények vagy állatok szerepelnek gyűjteményünkben, feltüntethetjük életterületet, vagy az emberekre gyakorolt hatásukat. Nagyobb gyűjtemény esetén az egyes részterületeket alaposan ki kell dolgozni, anélkül azonban, hogy a vezérgondolattól eltérnénk. Nagyon fontos szem előtt tartani, hogy a tematikai gyűjtemény mindenekelőtt filatéliai jellegű, ezért csak olyan elemeket tartalmazhat, amelyek postai eredetűek, amennyiben a hírközlés céljára szolgálnak.

A dokumentáló gyűjtemény bizonyos témakör, vagy motívum közös kibocsátási alkalmi bélyegeit és filatéliai objektumait

tartalmazza, mégpedig tematikai vagy időrendi, országok szerinti vagy más tetszőleges rendszerezés szerint. Alkalmasnak kell lennie arra, hogy az időszakosan megismétlődő alkalmakkor kibocsátott bélyegeket összefogja. Ez vonatkozik például az ENSZ, a Vöröskereszt munkásságát ismertető, vagy sporteseményeket bemutató összeállításokra. A felépítés tagolása természetesen a témából adódik. A gyűjteményt olyan bevezetéssel kell ellátni, amelyből az egyes részek módszeres felépítése és terjedelme kitűnik. A filatéliai változatokra kiterjedő kutatásoknak is helyük van, épp így bélyegterveknek, próbanyomatoknak is. A tematikai gyűjteményben a témának, vagy a vezérgondolatnak a kifejezése, a dokumentáló

*gyűjteményben a filatéliai anyag előtérbe helyezése a döntő. Ezen kívül tartalmaznia kell olyan világos, rövid szövegeket, amelyek a dokumentáló gyűjtemény rendszerezését és sajátosságait is megvilágítják."*¹⁴

A Wikipédia vonatkozó magyar nyelvű, részletes szócikke többek között az alábbi tematikus és motívumfilatéliai területeket sorolja fel leggyakoribbként:

„Számos elterjedt motívum létezik ebben a körben. A tematikus bélyeggyűjtés témáját a motívumgyűjtő választja ki, viszont a bélyegek változatossága miatt figyelnie kell arra, hogy

¹⁴ HAJDÚ Endre, *Motívumgyűjtés*, Hajdú-Bihari Napló, 1976/39, 15.

ne túl széles körben gyűjtsön bélyegeket (pl. madarakat), hanem korlátozódjon le a gyűjtés alkategóriákra (pl. vörösbegyek, pingvinek, sasok).

A széleskörűbb motívumok a következők:

- állatok - madarak, lovak, macskák, kutyák, halak, rovarok (lepkék), pókok, kagylók, rákok, kígyók, gyíkok*
- növények - virágok, fák, gyümölcsök*
- gombák*
- járművek - vasút, hajók és vitorlák, autók, repülőgépek, léggömbök*
- híres emberek - fizikusok, kémikusok, feltalálók, nők, írók, költők, festők, farsángok stb.*
- épületek, építmények*
- tájak, tájképek, földrészek - Antarktisz*
- sport - sportolók, olimpiai játékok, labdajátékok, vb-k*

- *csillagászat, űr, űrhajósok (Apollo-program), égitestek*
- *festmények – portrék, aktok, híres emberek festményeken*
- *kultúra; népek, hagyományok, szokások, népviseletek, vallások; szimbólumok; táncok*
- *edények, szobrok, tárgyak, kincsek, érmék*
- *jeles napok – karácsony, húsvét, Valentin-nap*
- *címerek, zászlók, térképek*
- *postatörténet, bélyeg a bélyegen*
- *ifjúság – játékok, mesék, rajzfilmek, képregények, gyermekrajzok*
- *cserkészlet*
- *EUROPA-bélyegeket*¹⁵

¹⁵ Tematikus bélyeggyűjtés – Wikipédia-szócikk.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Tematikus_b%C3%A9lyegygy%C5%B1jt%C3%A9s

A tematikus filatélia, és azon belül persze a szűkebb értelemben vett motívumfilatélia egyik – és kétségtelenül a gyűjtők körében máig legnépszerűbb – ága az élővilág-motívumokat, állatokat, növényeket, természeti környezetet ábrázoló bélyegek gyűjtése. (Az állatok pedig talán valamivel népszerűbbek a tematikus bélyeggyűjtők

Letöltés ideje: 2023. november 16.

A téma nemzetközi szakirodalomból lásd válogatásszerűen: A. J. BRANSTON, *Thematic and Topical Stamp Collecting: A Practical and Comprehensive Handbook for Thematic, Topical, and Subject collectors*, London, Batsford, 1980.

Alma LEE, *Introduction to Thematic Collections*, London, The British Philatelic Trust and the National Philatelic Society, 1983.

W. E. J. VANDEN, *Handbook of Thematic Stamps*, Limassol, British Thematic Society, 1994.

körében, mint a növények.) A motívum alapján való bélyeggyűjtésnek tehát a flóra és fauna tematikájú bélyegek adják nemzetközi szinten is az egyik leggazdagabb és legjelentékenyebb, szinte kimeríthetetlen területét.¹⁶

Itt pedig el is érkeztünk a jelen motívumfilatéliai/tematikus filatéliai (a definíciókkal a szerző egyre jobban próbált vigyázni, de nem biztos, hogy minden esetben sikerült neki) esszé és elektronikus kiadvány témájához, mely a könyv címe alapján nyilvánvalóan nem más, mint a kutyák jelenléte egy közel-keleti fejlődő ország, Afganisztán világ bélyegein. E *kutyafilatéliai* összeállítás pedig szerves folytatása a közreadó korábbi,

¹⁶ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*. i. m.

hasznos tematikájú munkáinak. A jelen motívumkatalógus továbbá nem jöhetett volna létre Makó János régész-muzeológus, a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Régészeti Intézetének munkatársa, a *Kutya Múzeum*¹⁷ névre hallgató, kutyatenyésztés-történeti relikviákat gyűjtő és egyelőre elektronikusan közzétevő, a Facebook közösségi médiafelületén folyamatosan friss kinológiai (kutyatani) tartalmakat előállító közgyűjteményi kezdeményezés szülőatyja, egyébként szenvedélyes kutyatartó kezdeményező készsége nélkül, aki úgymond a jelen kis motívumkatalógust egy teljes

¹⁷ Kutya Múzeum.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61551597591531>

Letöltés ideje: 2024. január 1.

egészében nonprofit muzeológusi együttműködés keretében úgy mond „megrendelte” a közreadótól. Mivel a közreadó-szerkesztő maga is szenvedélyes kutyatartó, egyáltalán nincs kizárva, hogy jelen munkát egyéb kutyafajták filatéliai jelenlétét bemutató elektronikus bélyegkatalógusok követik majd, miként arra korábban már számos összeállítás esetében sor került. Megemlítendő továbbá, hogy természetesen a kutyák, mint igen népszerű, a világon összesen mintegy 15-20 ezer bélyegen előforduló (a szám csak becslés) motívumok esetében is megjelentek már nagy nemzetközi tematikus katalógusok. Többek között a német Michel,¹⁸ a

¹⁸ MICHEL *Katalog - Hunde - Ganze Welt 2018*, Germering, Schwaneberger Verlag GmbH, 2018.

francia Yvert et Tellier¹⁹ és a spanyol Domfil²⁰ bélyegkatalógus-kiadók jelentettek meg „kutyafilatéliai” tematikus katalógusokat a tematikus és motívumgyűjtők számára, amelyek egyébként a jelen, sokkal szerényebb és szűkebb filatéliai résztémát feldolgozó kiadvány szerkesztője számára is inspirációként szolgáltak. Az egyes országok kutyafilatéliáját bemutató sorozat sem elképzelhetetlen...

A bélyegek segítségével történő tudományos ismeretterjesztés jegyében illik

¹⁹ *Le Chien / The Dog. Classification et utilisations des chiens de monde / Classification and utilisation of the dogs of the world. Philatélie - Numismatique - Cartophilie - Héraldique*, Párizs, Yvert et Tellier, 2019.

²⁰ *Catalogo de Sellos Tematicos / Thematic Stamp Catalogue. Fauna. Perros - Dogs - Chiens - Hunde - Cani*, Madrid, Domfil - Grupo Afinsa, 2000.

legalább néhány bekezdést szólnunk Afganisztán filatéliájáról. Az ország 1747-ben jött létre, mint önálló királyság a Közel-Keleten, azonban a postaszolgálatot csak 1871-ben szervezték meg. Az afgán postaszolgálat sokáig kör alakú, közepen oroszlánfejet ábrázoló bélyegeket használt, amelyeket tartományonként eltérő színnel nyomtattak. Ezek viszonylag durva rajzolatú, kőnyomásos eljárással készült postai értékjegyek voltak. E kőnyomtatásos bélyegek egészen 1958-ig készültek, míg végül az afgán állami bankjegynyomda áttért a fejlettebb, rácsmélynyomásos eljárásra.

1961-ben végül az afgán kormány az Amerikai Egyesült Államok egyik filatéliai vállalatával kötött megállapodást, aminek következtében valóságos bélyegáradat indult a

közel-keleti országból a gyűjtői igények kielégítésére. Ezek a tematikus, elsősorban az ország bevételeinek növelését célzó bélyegkibocsátások többnyire elfogadottak voltak a nemzetközi postaforgalomban, azonban a bélyegek témái – mint sok fejlődő ország esetében – kevésbé kötődtek Afganisztán történelméhez, kultúrájához. 1975-ben Mohamed Zahir sah uralmát megdöntötték, és kikiáltották a köztársaságot, majd a Szovjetunió megszállta az országot, és lényegében közvetett háborút vívott az Amerikai Egyesült Államokkal. A radikális iszlám elveket valló tálib mozgalom ragadta magához a hatalmat, majd a 2000-es évek elején újabb amerikai megszállás következett. A sorozatos háborús és polgárháborús traumák megtették a maguk negatív hatását,

bár az afgán bélyegkibocsátásra lényegében az 1960-as évektől jellemző a kereskedelmi szemlélet.²¹ Ezt a szemléletet örökítik meg a jelen kis összeállításban közölt, kutyákat ábrázoló motívumbélyegek is: Afganisztán postaszolgálat 1986-ban, 1998-ban, és 2003-ban is kiadott egy-egy dekoratív, különböző kutyafajtákat ábrázoló bélyegsort. Mindazonáltal egy helyi kutyafajta, az afgán agár, mint afféle címerállat is igen gyakran megjelenik e hányatott történelmű ország bélyegein.

A jelen elektronikus (motívum- vagy tematikus?) filatéliai összeállításban igyekszem teljességre törekvően bemutatni az afgán postaszolgálat által kibocsátott,

²¹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 208–209.

kutyákat fő- vagy mellékmotívumként ábrázoló postabélyegeket. A szerkesztő interneten végzett kutatása alapján Afganisztán postaszolgálatára 45 olyan bélyeget és blokkot bocsátott ki, amelyen kutyák szerepelnek. A kutatás és a válogatás során a közreadó a legtöbb esetben igyekezett megmaradni a szigorú értelemben vett filatéliai objektumoknál, és főként olyan bélyegek/kisívek/blokkok képeit választotta ki közlésre, amelyek névértékkel rendelkeznek, és postai bérmentesítésre elméletileg valóban használhatók.²²

²² Ahol esetleg mégis kétes legitimitású bélyeg került az összeállításba, azt a közreadó zárójelben mindig jelezte. A nem legitim körülmények között megjelent bélyegek között ugyanis kétségtelenül akadnak dekoratív, érdekes és esztétikailag értékes darabok.

Azért használom kellő óvatossággal itt is, csak úgy, mint tettem azt korábban eddigi motívumfilatéliai munkáimban, az *elméletileg* határozószót, mert egyes kevésbé fejlett, főként afrikai, kevésbé bizonyos ázsiai országokban gyakori jelenség a *fantombélyegkiadás*, amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadáson szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki,²³ hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci

²³ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 58– 59.

szereplők, nyomdai vállalkozások, cégek tevékenysége által.²⁴ Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, már ha valaki bérmentesítésre próbálná meg használni.²⁵ A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyegeknek, illegális bélyegeknek ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire állami monopólium alá

²⁴ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

²⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a valódi postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.²⁶ A jelen szerény filatéliai kiadvány témájáról szólva, a kutyák mint a gyűjtők körében népszerű motívumok természetesen a világban számos fantombélyegen, kétes legitimitású bélyegkiadáson is feltűnt, elsősorban szintén afrikai országokban kibocsátott, a gyűjtői igényeket megcélzó, profitorientált kiadásokon

²⁶ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

- a jelen kiadvány szerkesztője is talált ilyen bélyegeket a kutatás és összeállítás során. Természetesen ugyanakkor vannak az illegális bélyegkiadások kiszűrésére nemzetközi kezdeményezések. Ezek közül a legfontosabb és legsikeresebb valószínűleg az Egyetemes Postaegyesület (UPU) és a Filatélia Fejlesztéséért Világszövetség (World Association for the Development of Philately = WADP) közös projektje, a WADP Numbering System adatbázis, amely elvileg 2002 óta regisztrálja az UPU tagállamai által legitim körülmények között kibocsátott, nemzetközi postaforgalomban elfogadott, bérmentesítésre valóban alkalmas bélyegkiadásokat, és egy folyamatosan frissített, bárki által elérhető

elektronikus katalógust tesz közzé a honlapján.²⁷ Ugyanakkor sajnos, az Egyetemes Postaegyesület nem minden tagállamának postaszolgálatára vesz részt a projektben és az adatbázis fejlesztésében, főként a kevésbé fejlett országok vonatkozásában frissen kibocsátott bélyegek jegyzékét frissíteni, aktualizálni. Ebből kifolyólag, ha egy bélyeg szerepel a WADP Stamp Numbering adatbázisban, akkor biztos, hogy legitim kiadásról van szó, ugyanakkor ha egy filatéliai dokumentum nem szerepel a WSN katalógusban, még egyáltalán nem biztos, hogy esetében feltétlenül fantombélyeg-kiadással állunk szembe. A különbségtétel a legális és

²⁷ <https://www.wnsstamps.post/en/stamps-search>
Letöltés ideje: 2024. április 29.

illegális bélyegkiadások között tehát sok esetben nehéz feladat, a filatelistáknak pedig bizonyos államok bélyegei esetében több szempontot is tüzetesen meg kell vizsgálniuk, hogy eldönthessék, filatéliai vagy parafilatéliai dokumentumokkal van-e dolguk. Afganisztán „kutyafilatéliája” esetén azonban ilyen fantombélyegekkel, spekulatív bélyegkiadásokkal a szerkesztő hangsúlyozottan nem találkozott.

A jelen szerény motívumfilatéliai vagy tematikus filatéliai kiadványban közreadott bélyegek digitális képeit nonprofit, tudományos, ismeretterjesztési és közművelődési céllal tettem közzé, internetes forrásaikat többnyire korábbi, elektronikusan is elérhető, tematikus filatéliai szakmai kiadványok, bélyeggyűjtéssel kapcsolatos

honlapok, illetve értelemszerűen internetes aukciós házak és webáruházak weboldalai képezik. A közreadó bízik abban, hogy gyűjtése szerény eredménye felkelti akár a motívumfilatélia iránt érdeklődő profi filatelisták, akár kezdő, adott esetben a fiatalabb korosztályhoz tartozó érdeklődők, ifjúsági bélyeggyűjtők figyelmét, hiszen a kutyák az élővilágon belül is hihetetlenül és méltán népszerű bélyegmotívumok. A könyvben közölt, szerencsére az esetek többségében megfelelő felbontású, de legalábbis a filatéliai tájékozódáshoz elégséges minőségű képek forrása igen sok esetben a *Colnect.com*²⁸ nemzetközi gyűjtői és aukciós

²⁸ <https://colnect.com>

Letöltés ideje: 2024. május 7.

portál, amely többek között a világ bélyegeinek szabadon elérhető, online elektronikus katalógusaként is nagyon jól használható, és szinte minden bélyegről jó minőségű, de legalábbis elektronikusan közölhető, a filatéliai tájékozódáshoz rendkívül hasznos másolatot közöl.

A kutyamotívumot tartalmazó bélyegek képeinek közlésénél ez feltüntettem a nagyobb, rangosabb nemzetközi bélyegkatalógusok (elsősorban a Közép-kelet-Európában nagy presztízsű német Michel, a francia Yvert et Tellier, illetve a brit Stanley Gibbons, esetleg a WNS adatbázis) számait, bár egy kis online kutatással egyébként a kibocsátó ország és a kibocsátás évszáma alapján, amelyeket szintén minden esetben feltüntettem, a bélyegeket pedig a

megjelenésük kronológiájának sorrendjében közlöm, bárki érdeklődő könnyedén beazonosíthatja a szóban forgó filatéliai tárgyakat. Szeretném mind az idősebb, mind a fiatalabb korosztály érdeklődését felkelteni a kutya mint bélyegmotívum, illetve általánosabban a tematikus bélyeggyűjtés iránt. Nem tüntettem fel ugyanakkor az egyes bélyegek méretét, fogazatát, a nyomdatechnikát, amellyel készültek, illetve egyéb lényeges filatéliai adatokat sem, ugyanis azokat a nagyobb nemzetközi katalógusok, illetve például a *Colnect.com* ezeket alapul vevő internetes adatbázisa is legtöbb esetben tartalmazzák. Céлом, hogy a lehető legtöbb teret engedjek a bélyegek által hordozott művészi és forrásértéknek, vizuális információnak, grafikai tartalomnak, illetve

lehetőleg élvezetes, szórakoztató online vizuális tartalmat találjon, aki esetleg kiadványra kattint. A válogatásom alapja tehát minden esetben a bélyeggrafika tartalma és persze esztétikai értéke volt, és a jelen motívum-/tematikus bélyegkatalógus közreadásánál is elsősorban alkalmazott grafikai műalkotásként tekintek a közölt bélyegekre...

AFGANISZTÁN KUTYÁKAT ÁBRÁZOLÓ

BÉLYEGEI

1961

Michel AF 523

Stamp Number AF 489

Yvert et Tellier AF 523

1961

Michel AF 527

Stamp Number AF 493

Yvert et Tellier AF 527

1961

Michel AF BL8A

Yvert et Tellier AF BF19

1962

Michel AF 623A

Stamp Number AF 565

Yvert et Tellier AF 617

1962

Michel AF 624A

Stamp Number AF 566

Yvert et Tellier AF 618

1962

Michel AF 628A

Stamp Number AF 570

Yvert et Tellier AF 622

1962

Michel AF BL22A

Yvert et Tellier AF BF22

1974

Michel AF 1150A

Stamp Number AF 894

Yvert et Tellier AF 987

Stanley Gibbons AF 762

1974

Michel AF BL70

Stamp Number AF 896a

Yvert et Tellier AF BF58

Stanley Gibbons AF MS765

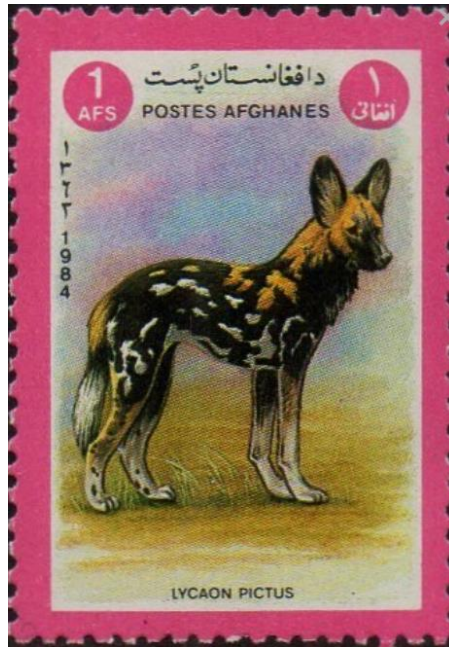
1984

Michel AF 1328

Stamp Number AF 1062

Yvert et Tellier AF 1151

Stanley Gibbons AF 944

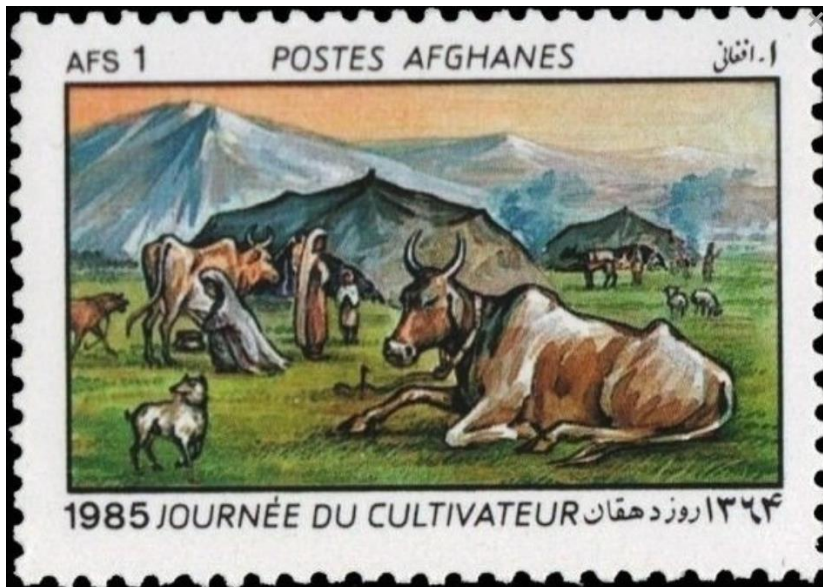
1984

Michel AF 1342

Stamp Number AF 1079

Yvert et Tellier AF 1165

Stanley Gibbons AF 959

1984

Michel AF 1384

Stamp Number AF 1119

Yvert et Tellier AF 1206

Stanley Gibbons AF 1001

1986

Michel AF 1487

Stamp Number AF 1210

Yvert et Tellier AF 1304

Stanley Gibbons AF 1104

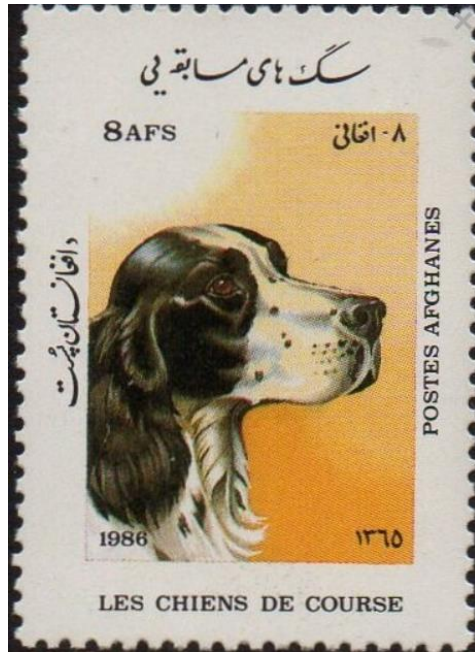
1986

Michel AF 1488

Stamp Number AF 1211

Yvert et Tellier AF 1305

Stanley Gibbons AF 1105

1986

Michel AF 1489

Stamp Number AF 1212

Yvert et Tellier AF 1306

Stanley Gibbons AF 1106

1986

Michel AF 1490

Stamp Number AF 1213

Yvert et Tellier AF 1307

Stanley Gibbons AF 1107

1986

Michel AF 1491

Stamp Number AF 1214

Yvert et Tellier AF 1308

Stanley Gibbons AF 1108

1986

Michel AF 1492

Stamp Number AF 1215

Yvert et Tellier AF 1309

Stanley Gibbons AF 1109

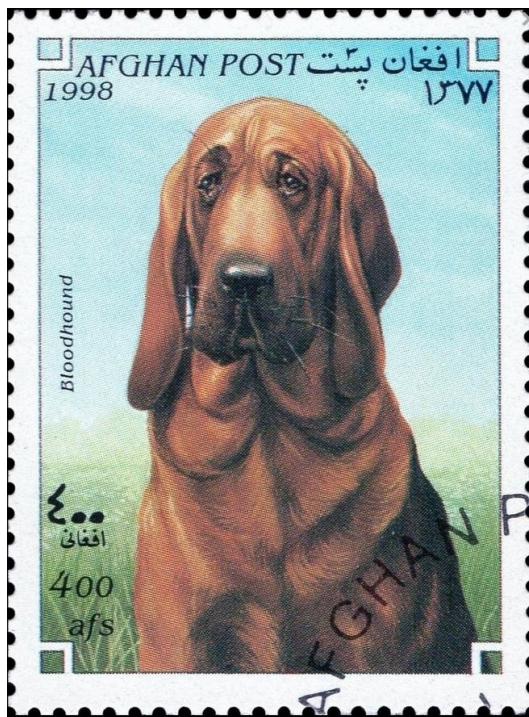
1986

Michel AF 1493

Stamp Number AF 1216

Yvert et Tellier AF 1310

Stanley Gibbons AF 1110

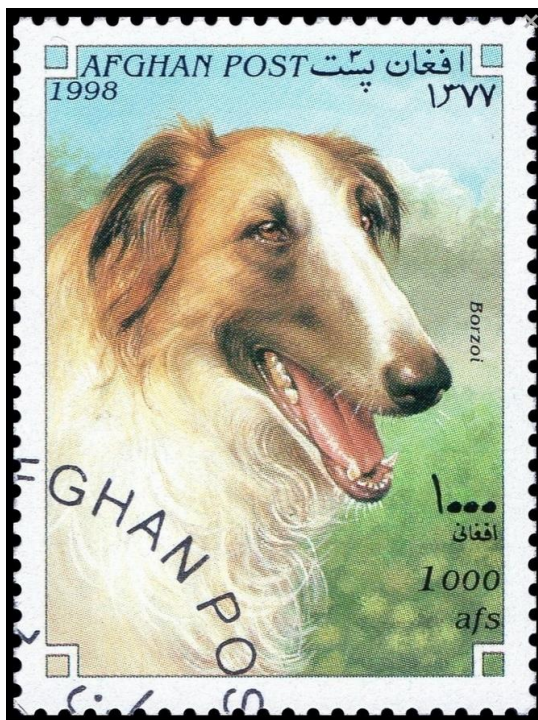
1998
Michel AF 1754

1998
Michel AF 1755

1998
Michel AF 1756

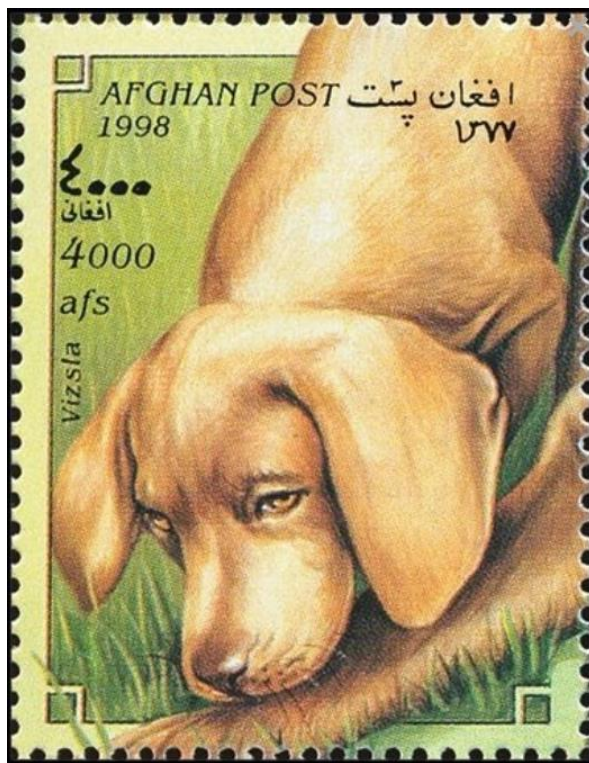
1998
Michel AF 1757

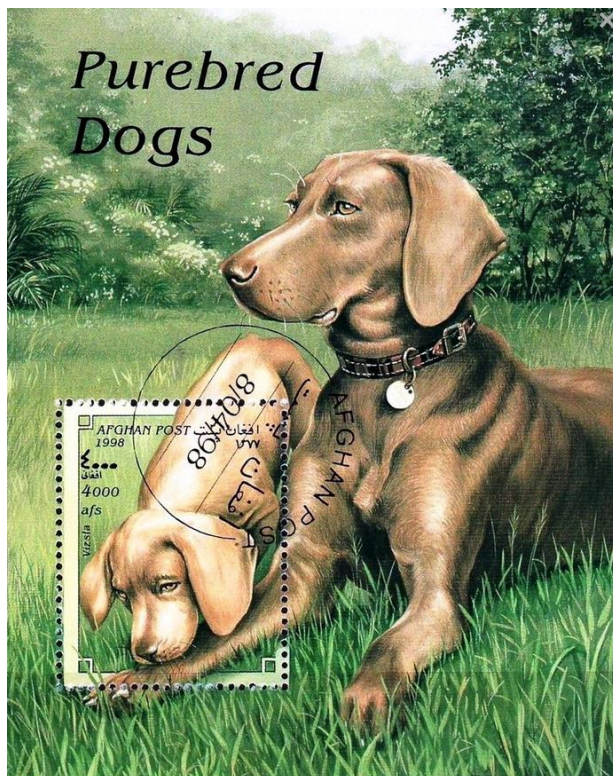
1998
Michel AF 1758

1998
Michel AF 1759

1998
Michel AF 1760

1999
Michel AF BL98

1999
Michel AF 1856

1999
Michel AF 1857

1999
Michel AF 1858

1999
Michel AF 1859

1999
Michel AF 1860

1999
Michel AF 1861

1999
Michel AF 1862

1998
Michel AF BL109

2003

Michel AF 1981

Stamp Number AF 1399

Yvert et Tellier AF 1570

Stanley Gibbons AF 2007

WADP Numbering System - WNS AF011.03

2003

Michel AF 1982

Stamp Number AF 1400

Yvert et Tellier AF 1571

Stanley Gibbons AF 2008

WADP Numbering System - WNS AF012.03

2003

Michel AF 1983

Stamp Number AF 1401

Yvert et Tellier AF 1572

Stanley Gibbons AF 2009

WADP Numbering System - WNS AF013.03

2003

Michel AF 1984

Stamp Number AF 1402

Yvert et Tellier AF 1573

Stanley Gibbons AF 2010

WADP Numbering System - WNS AF014.03

2003

Michel AF 1985

Stamp Number AF 1403

Yvert et Tellier AF 1574

Stanley Gibbons AF 2011

WADP Numbering System - WNS AF015.03

2003

Michel AF 1986

Stamp Number AF 1404

Yvert et Tellier AF 1575

Stanley Gibbons AF 1012

WADP Numbering System - WNS AF016.03

2003

Michel AF 1987

WADP Numbering System - WNS AF017.03

2003

Michel AF BL122

Stamp Number AF 1405

Yvert et Tellier AF BF83

Stanley Gibbons AF MS2013

WADP Numbering System - WNS AF017MS.03

2006

Michel AF 2028

Stamp Number AF 1438

Yvert et Tellier AF 1618

Stanley Gibbons AF 2042c

WADP Numbering System - WNS AF002.06

د افغانستان پست

۱۰

د کرهني دورحی له پاره

تازي

10
POULS

POSTES AFGHANES

STAATSDRUCKEREI WIEN